

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 853

van **STIJN DE ROO**

datum: 15 september 2023

aan **JO BROUNS**

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) - Aanvraagprocedures

Vlaanderen is een kennisregio die investeert in innovatie en wetenschappelijk onderzoek. Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek is hierin een van de voornaamste actoren, naast onder meer onze universiteiten. Het FWO biedt verschillende financieringsmogelijkheden aan voor onderzoekers gevestigd in Vlaanderen.

1. In het meest recente FWO-jaarrapport van 2022 wordt er geschreven: "Het openstellen van het senior kanaal voor alle postdoctorale onderzoekers, ongeacht of ze daarvoor al een junior mandaat hadden, zorgt voor een verhoogde instroom." (<https://www.fwo.be/media/1025105/jaarverslag-fwo-2022.pdf> . P28-29)
 - a) Wat is de evolutie ter zake over de voorbije 10 jaar?
 - b) Was dat ook zo voor 2023?
2. Waarom bestaat er een aparte aanvraagprocedure voor junior en senior postdocs? Werden er daarvoor alternatieven overwogen? Zo ja, welke?
3. De doorlooptijden van de verschillende types aanvragen bij het FWO nemen gemiddeld 8 maanden in beslag, terwijl dat in Franstalig België en veel andere Europese landen ongeveer 6 maanden is.^[1]
 - a) Wat is daarvoor de reden?
 - b) Wordt er binnen het FWO bekeken hoe de doorlooptijden van de verschillende types aanvragen ingekort kunnen worden?

[1] https://www.frs-fnrs.be/docs/Reglement-et-documents/FRS-FNRS_Mini-guide_2023_FR.pdf; https://www.frs-fnrs.be/docs/Reglement-et-documents/FRS-FNRS_MiniGuide2023_Credits_FR.pdf; https://www.dfg.de/en/research_funding/faq/faq_walter_benjamin/proposal/index.html; <https://www.fnr.lu/funding-instruments/afr/>; <https://www.fnr.lu/results-afr-call-2022/>; <https://www.fwf.ac.at/en/research-funding/faq/faq-on-the-application-stage/faq-from-submission-to-decision>

ANTWOORD

op vraag nr. 853 van 15 september 2023

van **STIJN DE ROO**

1. a) Onderstaande tabel bevat het aantal aanvragen voor een postdoctoraal mandaat bij het FWO gedurende de laatste 10 oproepen. Belangrijk hierbij is dat het FWO het programma in 2019 wijzigde. Voordien hernieuwde het FWO een deel van de initiële postdoctorale mandaten na 3 jaar en dat maximaal eenmaal. In 2019 richtte het FWO een subprogramma in voor senior postdoctorale mandaten. In dit programma kunnen zowel aanvragers met een aflopend junior postdoctoraal mandaat aanvragen, als niet-FWO postdoctorale onderzoekers met reeds enige postdoctorale ervaring (minimum 3 en maximum 6 jaar). Deze beleidskeuze maakte zijinstroom mogelijk in dit kanaal, wat uiteraard een impact had op de instroom. Dit is zichtbaar in onderstaande tabel 1.

Tabel 1. Aantal postdoctorale aanvragen bij het FWO van 2014 tot en met 2023. In 2019 hervormde het FWO het programma van een eerste aanvraag met mogelijkheid tot hernieuwing van het mandaat naar een junior en senior programma.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Junior						727	678	796	725	848
Senior						317	356	390	315	342
Eerste aanvraag	649	822	672	709	712					
Hernieuwing	92	91	104	99	96					
Totaal	741	913	776	808	808	1044	1034	1186	1040	1190

- b) Bovenstaande tabel 1 bevat de cijfers van de meest recente oproep. Het aantal aanvragen ligt hier ook boven het gemiddelde van 2014 tot en met 2018 (i.e. die van het oude programma).
2. De aanvraagprocedure voor junior en senior postdoctorale mandaten is dezelfde en volgt tevens eenzelfde tijdslijn. Ook de evaluatieprocedure is grotendeels dezelfde. Het enige verschil is dat het FWO voor senior postdoctorale onderzoekers iets strengere evaluatiecriteria hanteert dan voor aanvragers van een junior mandaat. Zo worden de wetenschappelijke verwezenlijkingen gezien in verhouding tot het aantal jaren ervaring en wordt van senior postdoctorale onderzoekers nog meer evidentie verwacht van toenemende wetenschappelijke onafhankelijkheid.

Het FWO stelde vast dat evaluatoren moeite hadden om op een correcte manier rekening te houden met de verschillende profielen van aanvragers die pas een doctoraat behaald hebben versus kandidaten die al enkele jaren postdoctorale ervaring hebben. Dit resulteerde in verschillende slaagkansen die niet steeds aan kwalitatieve verschillen konden toegewezen worden, maar louter het gevolg waren van senioriteit. Om deze reden voerde het FWO een junior en een senior kanaal in voor postdoctorale onderzoekers (en parallel ook voor onderzoeksprojecten fundamenteel onderzoek). De belangrijkste impact van deze keuze is dat het FWO de slaagkans in deze subprogramma's constant kan houden, teneinde een redelijke slaagkans te creëren voor aanvragers met diverse academische senioriteit.

Deze werkwijze is erg efficiënt omdat beide procedures parallel lopen. Om die reden heeft het FWO momenteel geen noodzaak voor een alternatief. Hoewel het budget voor postdoctorale mandaten uiteraard constant blijft, kan de raad van bestuur van het FWO op basis van de behoeften in het veld beslissen over de verdeelsleutel tussen junior en senior postdoctorale mandaten.

Tot slot vermelden we dat de Europese commissie het personeelsbeleid van het FWO eind 2022 evalueerde, inclusief de kenmerken en de evaluatieprocedures die het FWO hanteert voor haar mandatenprogramma's. Ter erkenning van de inspanningen van het FWO op vlak van extern personeelsbeleid vernieuwde de Europese Commissie het label 'HR Excellence in Research'. Ook een recente externe evaluatie die plaatsvond in het kader van de samenwerkingsovereenkomst tussen het FWO en de Vlaamse overheid stelde dat het FWO aandacht heeft voor flexibiliteit en brede mogelijkheden over de gehele loopbaan van onderzoekers.

3. a) De gemiddelde doorlooptijd van een FWO-evaluatieprocedure, waarnaar verwezen in de vraag, geeft een vertekend beeld van de efficiëntie van deze procedures. Voor sommige programma's, zoals de FWO-mobiliteitskredieten (met tot 500 aanvragen per maand), bedraagt de doorlooptijd immers slechts iets meer dan een maand. Voor andere programma's is de doorlooptijd langer maar wel proportioneel tot de complexiteit van de aanvraagprocedure. Die laatste is in verhouding tot de hoogte van de financiële steun die geboden wordt in een specifiek programma.

Bij wijze van voorbeeld: voor het hiervoor genoemde FWO-postdoctoraal mandatenprogramma bedraagt de volledige doorlooptijd van indiening tot bekendmaking 5,5 maanden. In deze periode zoekt het FWO voor elk van de meer dan 1.200 aanvragen twee specialisten als externe beoordelaar. Deze beoordeling vergt uiteraard enige tijd, ook voor de FWO-panelleden die in een eerste fase een evaluatie dienen te maken en in een tweede fase de verschillende interne en externe evaluaties dienen te synthetiseren. Het FWO interviewt ongeveer 600 van deze kandidaten in de laatste stap van de selectie. Dit interview werd in 2019 geïntroduceerd en kwam er op vraag van de stakeholders.

Bij FWO-onderzoeksprojecten voor fundamenteel of strategisch basisonderzoek, die de langste doorlooptijd kennen, verlopen er ongeveer 9 maanden tussen indiening en bekendmaking van de resultaten. In deze programma's worden dan ook onderzoeksbudgetten toegekend die variëren tussen de 500.000 en de 2.000.000 euro. Bovendien omvat de evaluatieprocedure ook een zogenaamde rebuttal-fase, waarin aanvragers kunnen reageren op de initiële evaluaties. Dit verlengt de doorlooptijd enigszins, maar maakt dat er meteen rekening gehouden kan worden met feitelijke onjuistheden die de aanvragers detecteren. Dit vermijdt dat onderzoekers pas bij een volgende oproep kunnen reageren op eerdere reviews. Deze state-of-the-art methode wekte de interesse van de European Research council, die het FWO hierover recent ook contacteerde en nu ook overweegt deze stap in haar evaluatieprocedure in te bouwen.

De maximale doorlooptijd van de FWO-evaluatieprocedures zijn vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid. Het FWO voert tevens nauw overleg met al haar stakeholders over de tijdslijnen van haar evaluatieprocedures. Op vraag van onderzoekers zijn veel FWO-procedures nog transparanter geworden, bijvoorbeeld door het invoeren van een rebuttal of een interview. Het FWO probeert ook de werklast voor de evaluatoren aanvaardbaar te houden. Bepaalde keuzes, die dan ook zijn genomen in overleg met de stakeholders, maken dat de evaluatieprocedures iets langer duren, omdat de tijdslijn ervan overlapt met periodes waarin de betrokken stakeholders (aanvragers of evaluatoren) niet beschikbaar zijn, zoals vakantie- of examenperiodes.

We willen er tot slot op wijzen dat een recente externe evaluatie van het FWO, in het kader van de samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid, uitwees dat de FWO-evaluatieprocedures erg efficiënt zijn, ook in internationaal vergelijkend perspectief. Dit vertaalt zich overigens ook in de – tevens in internationaal perspectief – erg lage overhead van het FWO.

- b) Het FWO evalueert haar werking permanent en in nauw overleg met al haar stakeholders. Voor elke evaluatieprocedure wordt enkel de tijd genomen die strikt nodig is om elke stap van de procedure te doorlopen. Ook de noodzaak van elke stap wordt gemonitord, in vraag gesteld en getoetst aan wat internationaal gangbaar is.

Het FWO deed de voorbije beleidsperiode heel wat inspanningen om alle aanvragers zo snel mogelijk na de evaluatie feedback te bezorgen. Ook de evaluatie van interim en ex post verslagen kent nu een kortere doorlooptijd, zodat onderzoekers hun lopend project sneller kunnen bijsturen.

Indien er zich ontwikkelingen voordoen die bepaalde stappen van de evaluatieprocedure kunnen inkorten, dan zal het FWO deze ook integreren, op voorwaarde dat ze de validiteit en de betrouwbaarheid van de evaluatie niet noemenswaardig beïnvloeden. Zo volgt het FWO bijvoorbeeld de ontwikkelingen rond het introduceren van een kanselement in de selectieprocedure (een zogenaamde loterij). Internationale pilootprojecten waarin men dergelijke methode toepast, maken echter ook steeds gebruik van zogenaamde peer review technieken. De introductie van een kanselement in de procedure heeft dus niet per definitie een kortere doorlooptijd van de evaluatieprocedure als gevolg. Er zijn voorbeelden waar dat wel het geval is, maar dan gaat het veelal om financieringsprogramma's waarin het steunbedrag eerder bescheiden is (bijvoorbeeld voor zogenaamde proof of concept programma's of zaaigeld).

Tot slot willen we hier opmerken dat de experten betrokken in de evaluatieprocedures de werklast veelal als hoog beschouwen (het FWO monitort dit tweejaarlijks). Het verkorten van de doorlooptijd zou mogelijk de werkdruk van evaluatoren nog verhogen.